

- and Health. St. Petersburg, pp. 19–27 [in Russian].
- Nikiforova, A., Klochkova A., & Lavrukhina, G. (2010). *Gimnastika kak neotemlemaya chast v podgotovke artistov baleta* [Gymnastics as an integral part in the preparation of ballet dancers]. *Mezhdunarodnaya nauchnaya konferentsiya, posvyashchennaya 75-letiyu khudozhestvennoy gimnastiki, 6 noyabrya 2009 g., Sankt-Peterburg : sbornik statey*. Lesgaft National State University of Physical Education, Sport and Health. St. Petersburg, pp. 39–43. [in Russian].
- Samusenkova, V. (1995). *Integratsiya sporta s iskusstvom kak sotsialno-pedagogicheskaya problema* [Integration of sport with art as a social and pedagogical problem]. Candidate's thesis. Moscow. 166 p. [in Russian].
- Sosina, V. (2009). *Khoreografiya v gimnastike: ucheb. posobie dlya studentov vuzov* [Choreography in gymnastics : textbook for university students]. Kiev: Olimpiyskaya literatura [in Russian].
- Stolyarov, V. & Samusenkova, V. (1996). *Sovremennyy sport kak fenomen kultury i puti ego integratsii s iskusstvom (teoriya, metodologicheskie podkhody, programmy)* [Modern sport as a phenomenon of culture and ways of its integration with art (theory, methodological approaches, programs)]. *Sport i iskusstvo: alternativa – edinstvo – sintez?* (Dukhovnost. Sport. Kultura. Vyp. 3). Moscow: Russian Academy of Education, Humanitarian Center “SpArt” of the Russian State University of Physical Culture, 49–178 [in Russian].
- Krolica, A. (2006). *Teatr tanca: geneza nowej formy sztuki teatralnej* [Dance Theater: the genesis of a new form of theatrical art]. Kraków [in Polish].

© Sosina B. Yu., 2018

Стаття надійшла до редакції 8.02. 2018.

УДК 792.8+75.054

ТВОРЧИСТЬ ЄВГЕНА ЛИСИКА ТА БАЛЕТНИЙ ТЕАТР

Дем'янчук Андрій Львович,

<https://orcid.org/0000-0002-3399-4537>

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Львів, Україна

demianchukart@gmail.com

Мета дослідження – висвітлити аспекти формування творчої манери видатного львівського сценографа Євгена Лисика, його унікального стилю і техніки виконання значної частини монументально-живописних полотен як невід'ємної складової балетних вистав. **Методологія.** У дослідженні застосовано комплекс методів, а саме: історичний, порівняльний, типологічний, метод аналізу та узагальнень, описовий, візуальний, іконографічний (принципи та методи зображення); технологічний; документальний; художньо-стилістичний

(аналіз творчої манери окремих майстрів, їхніх шкіл, окремих художніх епох); філософський (сутність і явище; зміст і форма; необхідність і випадковість та ін.); індуктивний та дедуктивний методи; метод художнього аналізу. Завдяки цим методам було досліджено художню стилістику і творчу манеру Євгена Лисика в оформленні хореографічних творів. **Наукова новизна** полягає у дослідженні індивідуальної творчої манери та унікального живописного стилю видатного львівського сценографа у контексті оформлення балетних спектаклів. **Висновки.** Творам Є. Лисика властиві риси модернізму, конструктивізму і символізму, проте ці художні напрями не виходять за рамки «мистецького канону», розробленого в епоху Ренесансу. Художній манері митця притаманна легкість і розкутість, традиційність і новаторство, а логічно продумана ідейна концепція підпорядкована філософсько-символьним, метафоричним модулям в оформленні балетів («Спартак» А. Хачатуряна, 1965, «Створення світу» А. Петрова, 1972, «Лускунчик» П. Чайковського, 1982 та ін.). Поєднання академічного та народного живопису утворило новий національний стиль з елементами народно-міфологічних зображень («Цвіт папороті» Є. Станковича, Київ, 1978). За роки творчої діяльності Євген Лисик виробив власний оригінальний стиль і творчу манеру, яка не має прямого запозичення ні в давньому, ні в сучасному театральному мистецтві. Живописні стиль і техніка стали засобами поглиблення розкриття художнього задуму, образів балетів.

***Ключові слова:** Євген Лисик; українська сценографія; хореографія; балет; театральньо-декораційний живопис; стиль; новаторство.*

ТВОРЧЕСТВО ЕВГЕНИЯ ЛЫСЫКА И БАЛЕТНЫЙ ТЕАТР

Демьянчук Андрей Львович,

<https://orcid.org/0000-0002-3399-4537>

кандидат искусствоведения, доцент,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,

Львов, Украина

demianchukart@gmail.com

Цель исследования. Исследовать аспекты формирования творческой манеры выдающегося львовского сценографа Евгения Лысыка, его уникального стиля и техники исполнения значительной части монументально-живописных полотен, как неотъемлемой составляющей балетных спектаклей. **Методология.** В исследовании применен комплекс методов, а именно: исторический, сравнительный, типологический, метод анализа и обобщений, описательный, визуальный, иконографический (принципы и методы изображения); технологический; документальный; художественно-стилистический (анализ творческой манеры отдельных мастеров, их школ, отдельных художественных эпох) философский (сущность и явление, содержание и форма, необходимость и случайность и др.) индуктивный и дедуктивный методы; метод художественного анализа. Благодаря этим методам были исследованы художественная стилистика

и творческая манера Евгения Лысыка в оформлении хореографических произведений. **Научная новизна** заключается в более глубоком исследовании духовного мировосприятия индивидуальной творческой манеры и уникального живописного стиля выдающегося львовского сценографа в контексте оформления балетных спектаклей. **Выводы.** Произведениям Е. Лысыка свойственны черты модернизма, конструктивизма и символизма, однако эти художественные направления не выходят за рамки «художественного канона», разработанного в эпоху Ренессанса. Художественной манере художника свойственна легкость и раскованность, традиционность и новаторство, а логически продуманная идеологическая концепция подчинена философско-символьным, метафорическим модулям в оформлении балетов («Спартак» А. Хачатуряна, 1965, «Сотворение мира» А. Петрова, 1972, «Щелкунчик» П. Чайковского, 1982 и др.). Сочетание академической и народной живописи создало новый национальный стиль с элементами народно-мифологических изображений («Цвет папоротника» Е. Станковича, Киев, 1978). За годы творческой деятельности Евгений Лысык выработал свой стиль и творческую манеру, которая не имеет прямого заимствования ни в древнем, ни в современном театральном искусстве. Живописный стиль и техника стали средствами углубленного раскрытия художественного замысла, образов балетов.

Ключевые слова: Евгений Лысык; украинская сценография; хореография; балет; театрально-декоративная живопись; стиль; новаторство.

CREATION OF YEVHEN LYSYK AND THE BALLET THEATER

Demianchuk Andrii,

<https://orcid.org/0000-0002-3399-4537>

Candidate of Art Criticism, Associate Professor,

Ivan Franko Lviv National University

Lviv, Ukraine,

demianchukart@gmail.com

The main purpose of the study is to highlight the problem of formation in the artistic manner of the outstanding stage designer in Lviv, his unique painterly style and technique of performance of a considerable part of his monumental-art canvases. **Methodology.** A complex of methods has been used in this study, namely: historical, comparative, typological, descriptive, visual, iconographic (image principles and methods), technological, analysis and summary; documentary; artistic and stylistic (analysis of the manner of individual artists, their schools, separate artistic epochs; philosophical (essentiality and phenomenon; content and form; necessity and chance, etc.); deductive and inductive methods, art analysis method. These methods have allowed to examine the art stylistics and imaginative manner of Yevhen Lysyk in his design of choreographic works. **Scientific novelty.** Scientific novelty lies in a deep research of spiritual world perception of the individual artistic manner and a unique scenic style of the outstanding stage designer in Lviv in the context of ballet show stage

setting. **Conclusions.** Results of this research give reason to affirm, that his artistic manner has been characterized by lightness and intemperance, academicism and pioneering, while his logically thoughtful ideological concept has been subordinated to philosophical-symbolic, metaphoric modules (“Spartacus” of A. Hachaturyan, 1965, “The Creation” of A. Petrov, 1972, “The Nutcracker” of P. Tchaikovski, 1982, etc.). The combination of academic and folk painting created the new national style with the elements of folk-mythological images in designing ballets (“The Color of Fern” of Ye. Stankovych, Kyiv, 1978). Through the years of his artistic work Yevhen Lysyk has developed his own style and creative manner, that have no direct borrowings neither in the ancient, nor in modern Art. The main idea of his works has been looked through the prism of his spiritual world perception, while the scenic style and technique are the means of personification of the artistic image, to bring a man closer to the Creator.

Key words: Yevhen Lysyk; Ukrainian stage design; choreography; ballet; scene-decorative painting; styl;, innovation.

Актуальність теми дослідження зумовлена важливістю розкриття місця та ролі творчості сценографа Євгена Лисика у балетному мистецтві України. Індивідуальна творча манера та унікальний живописний стиль художника перетворили його сценографію на невід’ємну складову хореографічного твору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Творчості Є. Лисика присвячено низку наукових статей і монографій. Цінною є монографія І. Диченка «Євген Лисик» (1978), яка побачила світ за життя сценографа. Видано біобібліографічні покажчики про життя й творчість митця («Євген Лисик...», 2005; «Євген Лисик...», 2015). Неабиякий інтерес становить монографія професора В. Проскуракова (у співавторстві з О. Зінченко та З. Климко) «Творчість Є. М. Лисика в часі, просторі, сценографії та архітектурі» (Проскураков, Климко, Зінченко, 2016). Різні аспекти біографії Є. Лисика, основні факти і результати творчості видатного сценографа розглянуто в інших публікаціях (Бадяк, 2008; Єгорова, 2008; «Лисик...», 1973; «Лисик...», 1992; «Лисик...», 1997; Медвідь, 1997; Медвідь, 2004; Овсійчук, 1996; Овсійчук, 2001; Островський, 1986; Проскураков, 1995; «Творчо-організаційна...», 1990, с. 19–36; «Шевченківські лауреати...», 2001, с. 295–296; Янас, 2001). Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених Є. Лисику, виявлено й малодосліджені аспекти його творчості. Передусім це стосується творчої манери, зокрема унікального художнього стилю та авторської техніки, впливу класичного та модерного європейського мистецтва на його творчість, ролі створеної ним сценографії у розкритті художнього змісту балетних вистав.

Мета дослідження – проаналізувати художньо-стилістичні особливості індивідуальної творчої манери Є. Лисика на прикладі монументально-живописних полотен-горизонтів для оформлення балетних вистав «Спартак», «Цвіт папороті», «Створення світу» тощо.

Виклад основного матеріалу. Створення хореографічного твору – відповідальний і складний процес. Це спільна творчість великої кількості людей, основними з яких є композитор, балетмейстер та сценограф. Зауважимо, що

творчість невіддільна від людської культури, її призначення – вище духовне буття, яке полягає у служінні добру, правді і красі (Назар, 2016, с. 131). Це значною мірою стосується мистецтва сценографії, яке є невід’ємною складовою хореографічного твору, що надзвичайно сильно впливає на глядача, викликаючи незабутні враження, які подекуди залишаються у пам’яті на все життя.

Традиція оформлення театральних вистав засобами монументального живопису має свою історію, яка сягає епохи Ренесансу. Проте зупинимось на ХХ ст. – періоді втілення найбільших контрастів у мистецтві, зокрема в мистецтві української сценографії. У першій третині ХХ ст. у виставах українського авангарду з’являється так званий сценічний конструктивізм (В. Бобрицький, В. Дьяков, М. Калмиков, Б. Косарев, М. Міщенко, Б. Цибіс) (Френкель, 1980, с. 13). Авангардні сценічні конструкції проектували В. Меллер, А. Петрицький, О. Хвостенко-Хвостов, Г. Цапок, В. Шкляєв, М. Симашкевич та ін. (Веселовська, 2006, с. 42). У мистецтві другої третини ХХ ст. художники почали використовували європейський досвід відеопроєкцій та освітлювальну техніку (Триколенко, 2016, с. 44). Із середини 30-х рр. у мистецтві домінує соцреалізм, посилюється тенденція натуралістичного ілюстрування сценічного простору (В. Греченко, А. Петрицький (Там само, с. 49), Ф. Нірод (Там само, с. 50), В. Меллер, Б. Косарев, М. Духновський та ін.). У декораціях 50-х рр. формується натуралістичне пейзажне середовище (Л. Писаренко, В. Геращенко). Метафоричність, образність і символіка посіли домінуючі позиції в 60–80-х рр. (Мирон Кипріян (Оверчук, 2005), Федір Нірод (Триколенко, 2016, с. 53), Данило Лідер (Там само, с. 55–56), Євген Лисик, Ірина Карпинець (Там само, с. 54–55) та Володимир Фурик). Починаючи з 80-х років ХХ ст. у драматичних театрах почали надавати пошуку образно-метафоричних рішень, а в опері дотримуються усталених принципів ілюстративно-розповідної сценографії кінця ХІХ ст. (Антонова, 2007, с. 65).

Творчість українських сценографів в оформленні театральних вистав засобами монументального живопису наділена індивідуальними художньо-стилістичними особливостями. Унікальною є творча мова визначного львівського сценографа Є. Лисика. Він творив у той час, коли Україна перебувала у складі Радянського Союзу, де мистецтво було підпорядковане панівній ідеології – соцреалізму). Існувало так зване «мистецтво для суспільства», коли система насильно нав’язувала мистецтву свого ідола. Але це тільки одна крайність. Інша породжена ідеологією «вільного суспільства» західної цивілізації, де мистецтво, зокрема європейське, розвивалося під впливом сучасних авангардних художніх напрямів (експресіонізм, кубофутуризм, конструктивізм, сюрреалізм тощо). Ця ідеологія поширює так зване поняття «мистецтво для мистецтва», яке, на відміну від тоталітарної системи, само породжувало собі ідола, впливаючи на підсвідомість.

Проте на творчість українського сценографа ці чинники не мали значного впливу, оскільки Євген Лисик у житті керувався моральним законом добра, а в мистецтві стверджував правду і красу. Хоча мистецтво і мораль апріорі й утворюють два автономні світи (Маритен, 1991, с. 191), творчість Євгена Лисика завжди підпорядкована моралі.

Творча спадщина львівського маестро вражає. За період з 1962 до 1991 р. Є. Лисик створив грандіозні монументально-живописні полотна-горизонти до 85 балетно-оперних і драматичних вистав. Тільки для вистави «Створення світу» (Мінськ, 1965) митець намалював 8 панно площею 2500 м², а загалом за роки творчої діяльності площа живописних панно-горизонтів, палет і завіс становить 91800 м² (майже 10 гектарів) (Проскураков, 2004, с. 65–66).

Творчу діяльність Є. Лисика дослідники поділяють на чотири періоди: перший (1962–1965 рр.) – творче становлення і професійне зростання: «Болеро», «Попелюшка», «Спартак» (1965 р.), «Дюймовочка»; оперета «Бідний студент», опери «Дуенья», «Царівна-наречена», «Любовний напій», «Мадам Батерфляй», опера-балет «Терем-теремок» (1963 р.) та ін.; другий (1966–1975 рр.) – період знакових вистав і світового визнання: балети «Три мушкетери», «Дюймовочка» (1966 р.), «Ромео і Джульєтта», «Лебедине озеро», «Камінний господар», «Антоній і Клеопатра» (1969–1970 рр.), «Есмеральда», (1970, 1972 рр.), «Легенда про любов» (1967, 1974 рр.), «Створення світу» (1972 р.), «Раймонда», «Кармен-сюїта», «Тіль Уленшпігель»; опери «Пікова дама», «Золотий обруч», «Борис Годунов» та ін.; третій (1976–1985 рр.) – період високого професіоналізму: опери «Ріхард Зорге», «Тангейзер» (1977 р.), «Джордано Бруно», «Десять днів, що потрясли світ», «Війна і мир»; балети «Тіль Уленшпігель» (1977–1978 рр.), «Спартак» (1978, 1980 рр.), «Легенда про любов» (1979, 1981 рр.), «Кармен-сюїта», «Лускунчик», «Медея», «Лебедине озеро» (1979, 1985 рр.), фольк-опера «Цвіт папороті» та ін.; четвертий (1986–1991 рр.) – період відновлення і подальших експериментів: балети «Спартак» (1986 р.), «Лускунчик», «Створення світу» (1986 р.), «Есмеральда», «Ромео і Джульєтта» (1988 р.); опери «Тангейзер» (1986 р.), «Дон Жуан», «Отелло» та ін.; драматична вистава «Птахи» і фільм «Данило Галицький»; посмертні і нездійснені вистави – опери «Парсифаль», «Лоенгрін» (1976, 1999 рр.) та ін.) (Там само, с. 75–76).

Аналізуючи художню стилістику монументальних театральних живописних творів Є. Лисика, можна стверджувати, що їм властиві риси модернізму, конструктивізму і символізму, проте ці художні напрями у нього не виходять за рамки «мистецького канону», розробленого в епоху Ренесансу. Прикладом можуть слугувати ескізи сценографічних вирішень завіси балету «Ромео і Джульєтта» (1968 р.) та оформлення сцени балету «Лебедине озеро» (1968 р.) (Там само, с. 61), в яких композиція побудована з використанням мистецьких принципів (прямої перспективи, зокрема за зображення архітектури та пейзажу), які були застосовані у перспективних декораціях для комедії, трагедії та пасторалі Себастьяно Серліо, театральних завісах Джакомо Тореллі та ін. (Там само, с. 15).

Художній стилістиці творів властива особлива легкість і розкутість, традиційність і новаторство, а характер художнього мазка, штриха, лінії асоціативно перегукується з «фактурою» тексту, тим самим матеріалізуючи і вписуючи його у сценічний простір.

Є. Лисик, будучи надзвичайно ерудованою особистістю, завжди логічно продумував ідейну концепцію власних творів, у яких (на відміну від Ф. Нірода) майже повністю відмовився від домінації розповідних мальованих декорацій.

Художню стилістику підпорядкував філософсько-символьним, метафоричним модулям (вистави «Спартак» А. Хачатуряна, 1965 та «Есмеральда» Ц. Пуні, 1970). Для прикладу, у виставі «Спартак» відсутнє традиційне оформлення, яке б підкреслювало велич Римської імперії. А криваво-червона арена для глadiatorських боїв – основний модуль декорації – виявляє духовну порожнечу тоталітарного суспільства. Тут виразно простежується паралель між рабовласницьким античним і радянським суспільством (Триколенко, 2016, с. 54).

Поєднання академічного й народного живопису у творчості Є. Лисика утворило новий національний стиль (Челомбитько, 1985, с. 21–24). Прикладом може слугувати сценографія для фольк-опери «Цвіт папороті» Євгена Станковича (Київ, 1978) з елементами народно-міфологічних зображень. Для цієї вистави було намальовано чотири монументальні живописні полотна-горизонти на кожен пору року. У них мистецькими засобами було втілено певну ідею. Наприклад, у композиції «Зима» в центрі знаходився велетенський терновий вінок, у композиції «Весна» було розміщено три дерева, на яких у гніздах сиділи діти зі свічками, у композиції «Осінь» було показано розіп'ятих козаків. Проте художня рада, побачивши у трьох деревах втілення ідеї тризуба, а у дітях зі свічками – ангелів, наказала негайно перемалювати полотна. Через те, що Євген Лисик категорично відмовився руйнувати задум, усю сценографію було вилучено і знищено (Титаренко, 2015), а виставу оголосили націоналістичною і заборонили цензурою (Проскураков, 2004, с. 211–295).

Нині ці монументальні живописні полотна Є. Лисика можна побачити лише на ескізах. Добре, що так не сталося зі сценографією до «Лускунчика» (Титаренко, 2015), в якій можна розгледіти іконостас і тему Різдва, де на суцільному тлі технікою сфумато намальовані прозорі, ледь видимі образи святих, ангелів, поборників віри («Євген Лисик...», 2015, с. 64). «Не маючи змоги говорити про духовне відкриття, Євген Микитович діяв на підсвідомість глядачів своїм мистецтвом, промальовуючи тло завіс образами, які аж ніяк не відповідали радянській ідеологічній доктрині. Цей візуалізований заклик присутній і в інших виставах. Те, що така форма впливу на підсвідомість існує і її можна навіть виміряти фізичними приладами, довела наука. Отже, всі, хто будь-коли відвідував вистави Є. Лисика, ставали і стають хоча б трохи кращими...» – стверджує професор В. Проскураков і додає, що твори Є. Лисика «хвилювали космічною глибиною, гармонією зі Всесвітом, Вселенським спокоєм і прихованою енергією» (2016, с. 58), сильно впливаючи на багатьох людей і змушуючи звернутися до християнських цінностей («Євген Лисик...», 2015, с. 63).

У творах Є. Лисика віра і наука чудесно поєднані (Проскураков, 2016, с. 59). А композиційна побудова живописних горизонтів і завіс узгоджена з інтер'єром за принципом гармонії та закону золотого перетину. Для прикладу, у побудові композиції горизонту до вистави «Тіль Уленшпігель» (Мінськ, 1978 р.) за основу модуля взято половину середнього зросту людини, що перебувала в центрі композиції горизонту, а центр композиції можна вписати у квадрат і коло (Там само, с. 81).

Уцілілі ескізи сценографічних вирішень фольк-опери «Цвіт папороті»

також створені з урахуванням гармонійних законів, а художня стилістика має фольклорно-міфологічний характер. У центрі композиції першого ескізу, в еліпсі (символі нескінченності), зображено чарівну водойму (життєво-творчу силу українського народу). Відношення радіусів центрів еліпса дорівнює пропорції золотого перетину. В еліпс вписана композиція і другої завіси, в якій історія українського народу відтворена в подіях, міфологічних персонажах, символах та астрологічних знаках (Там само, с. 81–82).

Зображення Мадонни з Дитям вписане в коло у композиції завіси «Мадонна» для опери-балету «Створення світу» А. Петрова (Мінськ, 1987 р.) (Там само, с. 84). Невимовна духовність і виразність образу Марії і Дитятка, створеного після чорнобильської трагедії, підносить тему материнства і жертвності, нагадуючи цілу історію Спасіння. Коли цей горизонт з'являється під час вистави, глядачі не стримуються від оплесків (Там само, с. 81–82).

На інших полотнах закомпонована евольвента кола (спіралеподібна крива, що описується прямою лінією) (Там само, с. 82). Для цієї вистави митець власноруч намалював 658 панно площею 2500 м².

Є. Лисик працював не тільки для українських театрів, а й для театрів Туреччини, Югославії, Чехословаччини, Польщі та інших країн. У постановках 70–80-х рр. – «Золотий обруч» Б. Лятошинського (1971), «Тіль Уленшпігель» Є. Глебова (1975), «Десять днів, що потрясли світ» М. Кармінського (1977), «Вій» В. Губаренка (1985), «Лускунчик» П. Чайковського (1986), «Створення світу» А. Петрова (1987), «Дон Жуан» В.-А. Моцарта, «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва (1988), – весь сценічний простір підпорядковано чітко вираженим асоціативно-метафоричним модулям.

Для фольклорного фестивалю, який проходив у Львові в 1989 р. у Музеї народної архітектури та побуту, Є. Лисик та його колеги створили середовище фольклорного театру («Євген Лисик...», 2005, с. 64)

Наукова новизна полягає у дослідженні індивідуальної творчої манери та унікального живописного стилю видатного львівського сценографа у контексті оформлення балетних спектаклів.

Висновки. Творам Є. Лисика властиві риси модернізму, конструктивізму і символізму, проте ці художні напрями не виходять за рамки «мистецького канону», розробленого в епоху Ренесансу. Художній манері митця властива легкість і розкутість, традиційність і новаторство, а логічно продумана ідейна концепція підпорядкована філософсько-символьним, метафоричним модулям в оформленні балетів («Спартак» А. Хачатуряна, 1965, «Створення світу» А. Петрова, 1972, «Лускунчик» П. Чайковського, 1982 та ін.). Поєднання академічного та народного живопису утворило новий національний стиль з елементами народно-міфологічних зображень («Цвіт папороті» Є. Станковича, Київ, 1978). За роки творчої діяльності Євген Лисик виробив власний оригінальний стиль і творчу манеру, яка не має прямого запозичення ні в давньому, ні в сучасному театральному мистецтві. Живописні стиль і техніка стали засобами поглиблення розкриття художнього задуму, образів балетів.

Бібліографічні посилання

- Антонова О. Техника и технология современной сцены. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный университет сервиса и экономики, 2007. 112 с.
- Бадяк В. Мартиролог Львівської національної академії мистецтв : пошанований і призабутий. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2008. Вип. 19. С. 392–400.
- Веселовська Г. Модерний та авангардний театр в Україні першої третини ХХ століття. *Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття*. Київ : Інтертехнологія, 2006. С. 159–220.
- Диченко І. Євген Лисик. Нарис про життя і творчість. Київ : Мистецтво, 1978. 112 с.
- Євген Лисик : біобібліографічний покажчик* / укл. В. Проскуряков, О. Зінченко. Львів : Срібне слово, 2005. 64 с.
- Євген Лисик : біобібліографічний покажчик у театральному часі, просторі, сценографії, архітектурі* / укл. В. Проскуряков, О. Зінченко, З. Климко. Львів : Срібне слово, 2015. – 68 с.
- Єгорова І. Планета «Лисик». *День*. 2015. 10 жовтня. URL : <https://day.kiev.ua/uk/article/kultura/planeta-lisik> (дата звернення 05.02.2018).
- Лисик Євген Микитович. *Мистецтво України : біографічний довідник* / упоряд. А. Кудрицький, М. Лабінський; за ред. А. Кудрицького. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1997. С. 367.
- Лисик Євген Микитович. *Митці України : енциклопедичний довідник* / упоряд. М. Лабінський, В. Мурза; за ред. А. Кудрицького. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1992. С. 361.
- Лисик Євген Микитович. *Словник художників України* / за ред. М. Бажана (відп. ред.) та ін. Київ : Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1973. С. 133.
- Маритен Ж. Ответственность художника. *Самосознание европейской культуры ХХ в. Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе*. Москва : Политиздат, 1991.
- Медвідь Л. Декілька слів про майстра. *Альманах 1995–1996*. Львів : Львівська академія мистецтв, 1997. С. 28–29.
- Медвідь Л. Євген Лисик: монументальність, простір, час. *Просценіум*. 2004. № 1–2(8–9). С. 23–27.
- Назар Н. *Споглядати улюбленого*. Жовква : Місіонер, 2016. 320 с.
- Оверчук М. Повір – і побачиш (ескіз до портрета сценографа Мирона Кипріяна). *Просценіум*. 2005. №3. С. 14.
- Овсійчук В. Євген Лисик. *Просценіум*. 2001. № 1. С. 36–44.
- Овсійчук В. Художник Євген Лисик. *Народознавчі зошити* / Інститут народознавства НАН України. 1996. № 5. С. 328–334.
- Островский Г. Евгений Лысык. *Советские художники театра и кино*. 1986. № 7. С. 102–110.
- Проскуряков В. *Архітектура українського театру. Простір і дія* : монографія.

- Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка»; Срібне слово, 2004. 523 с.
- Проскуряков В., Климко З., Зінченко О. *Творчість Є. М. Лисика в часі, просторі, сценографії та архітектурі : монографія*. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2016. 136 с.
- Проскуряков В. Феномен Лисика. *Галицька брама*. 1995. № 8. С. 8–9.
- Творчо-організаційна діяльність Львівської організації Спілки художників УРСР 1939–1989* / авт. тексту та упор. М. Батіг. Львів : Облполіграфвидав, 1990.
- Титаренко М. Євген Лисик: нестерпна легкість (не?) буття. 85-літтю дня народження геніального львівського сценографа присвячується. *Zbruc*. 2015. 10 жовтня URL : <https://zbruc.eu/node/42420> (дата звернення 05.02.2018)
- Триколенко С. *Українська сценографія кінця ХХ – початку ХХІ ст.: основні тенденції розвитку та авторські позиції* : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 / Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 211 с.
- Френкель М. *Современная сценография. Некоторые вопросы теории и практики*. Київ : Мистецтво, 1980. 131 с.
- Челомбитько Г. Новые спектакли. Опера-балет «Вий» В. Губаренко в Одесском театре оперы и балета. *Советский балет*. 1985. № 1. С. 21–24.
- Шевченківські лауреати 1962–2001 : енциклопедичний довідник* / ред. М. Лабінський. Київ : Криниця, 2001. 691 с.
- Янас Л. Симфонія образів Євгена Лисика. *Театральна бесіда*. 2001. 4.2(10). С. 12–13.

References

- Antonova, O. (2007). *Tekhnika i tekhnologiya sovremennoy stseny* [Technology and technology of the modern scene]. St. Petersburg: St. Petersburg State University of Service and Economics [in Russian].
- Badiak, V. (2008). Martyroloh Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv: poshanovanyi i pry zabutyi [Martirologist of the Lviv National Academy of Arts: honored and forgotten]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv* [Visnyk of Lviv National Academy of Arts], Issue 19, 392–400 [in Ukrainian].
- Veselovska, H. Modernyi ta avanhardnyi teatr v Ukraini pershoi tretyny ХХ stolittia [Modern and avant-garde theater in Ukraine of the first third of the twentieth century]. *Narysy z istorii teatralnoho mystetstva Ukrainy ХХ stolittia* [Essays on the history of Ukrainian theatrical art of the ХХ century]. Kyiv: Intertekhnolohiia, 159–220 [in Ukrainian].
- Dychenko, I. (1978). *Yevhen Lysyk. Narys pro zhyttia i tvorchist* [Yevhen Lysyk. An Essay on Life and Creativity]. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
- Proskuryakov, V. & Zinchenko, O. (Eds.). (2005). *Yevhen Lysyk : biobibliohrafichnyi pokazhchuk* [Yevhen Lysyk: bibliographic index]. Lviv: Sribne slovo [in Ukrainian].
- Proskuryakov, V., Zinchenko O. & Kly`mko, Z. (Eds.). (2015). *Yevhen Lysyk : biobibliohrafichnyi pokazhchuk u teatralnomu chasi, prostori, stsenohrafi*,

- arkhitekturi* [Yevhen Lysyk: bibliographic index in theatrical time, space, scenography, architecture]. Lviv : Sribne slovo [in Ukrainian].
- Yehorova, I. (2015). Planeta «Lysyk» [Planet «Lysyk»]. *Den*, 10 October. Retrieved from <https://day.kiev.ua/uk/article/kultura/planeta-lisik> [in Ukrainian].
- Kudrytskyi, A. (Ed.). (1997). Lysyk Yevhen Mykytovych. *Mystetstvo Ukrainy : biohrafichniy dovidnyk* [Art of Ukraine: biographical guide]. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].
- Kudrytskyi, A. (Ed.). (1992). *Lysyk Yevhen Mykytovych. Myttsi Ukrainy : entsyklopedychnyi dovidnyk* [Ukrainian artists: encyclopedic guide]. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].
- Bazhan, M. (Ed.). (1973). *Lysyk Yevhen Mykytovych. Slovnyk khudozhnykiv Ukrainy* [Dictionary of Artists of Ukraine]. Kyiv: Holovna redaktsiia Ukrainskoi Radianskoi Entsyklopedii [in Ukrainian].
- Mariten, Zh. (1991). Otvetstvennost khudozhnika [Responsibility of the artist]. *Samosoznanie evropeyskoy kultury XX v. Mysliteli i pisateli Zapada o meste kul'tury v sovremennom obshchestve* [Self-consciousness of European culture of XX century. Thinkers and writers of the West on the place of culture in modern society]. Moscow: Politizdat [in Russian].
- Medvid, L. (1997). Dekilka sliv pro maistra [A few words about the wizard]. *Almanakh 1995–1996*. Lviv: Lvivska akademiia mystetstv [in Ukrainian].
- Medvid, L. (2004). Yevhen Lysyk: monumentalnist, prostir, chas [Yevhen Lysyk: monumentality, space, time]. *Prostsenum*, issue 1–2, 23–27 [in Ukrainian].
- Nazar, N. (2016). Spohliadaty uliublenoho [Contemplate the beloved]. Zhovkva : Misioner [in Ukrainian].
- Overchuk, M. (2005). Povir – i pobachysh (eskiz do portreta stsenohrafa Myrona Kypriiana) [Believe me – and you will see (a sketch to a portrait of a scenographer Myron Kypriian)]. *Prostsenum*, 3, 14 [in Ukrainian].
- Ovsiichuk, V. (2001). Yevhen Lysyk. *Prostsenum*, 1, 36–44 [in Ukrainian].
- Ovsiichuk, V. (1996). Khudozhnyk Yevhen Lysyk [Artist Yevhen Lysyk]. *Narodoznavchi zoshyty*. Instytut narodoznavstva National Academy of Sciences of Ukraine, 5, 328–334 [in Ukrainian].
- Ostrovskiy, G. (1986). Yevgeniy Lysyk. *Sovetskie khudozhniki teatra i kino* [Soviet theater and film artists], 7, 102–110 [in Ukrainian].
- Proskuriakov, V. (2004). *Arkhitektura ukrainskoho teatru. Prostir i diia* [Architecture of the Ukrainian Theater. Space and action]. Lviv: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”; Sribne slovo [in Ukrainian].
- Proskuriakov, V., Klymko, Z. & Zinchenko, O. (2016). *Tvorchist Ye. M. Lysyka v chasi, prostori, stsenohrafii ta arkhitekturi*. Lviv : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha» [in Ukrainian].
- Proskuriakov, V. (1995). Fenomen Lysyka [The phenomenon of Lysyk]. *Halytska brama*, 8, 8–9 [in Ukrainian].
- Batih, M. (Ed.) (2001). *Tvorcho-orhanizatsiina diialnist Lvivskoi orhanizatsii Spilky khudozhnykiv URSS 1939–1989* [Creative-organizational activity of the Lviv organization of the Union of Artists of the USSR from 1939–1989]. Lviv:

- Oblpolihrafvydav [in Ukrainian].
- Tytarenko, M. (2015). Yevhen Lysyk: nesterpna lehkist (ne?)buttia. 85-littiu dnia narodzhennia henialnoho lvivskoho stsenohrafa prysviachuietsia [Yevhen Lisik: Unbearable ease (not?) Being. The 85th birthday of the genius Lviv scenographer is dedicated]. *Zbruc*, 10 October. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/42420> [in Ukrainian].
- Trykolenko, S. (2016). *Ukrainska stsenohrafiia kintsia XX – pochatku XXI st.: osnovni tendentsii rozvytku ta avtorski pozytsii* [Ukrainian scenography of the late 20th – early 21st centuries: the main tendencies of development and authorship positions]: candidate's dissertation. Kyiv: Instytut mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnolohii im. M. T. Rylskoho [in Ukrainian].
- Frenkel, M. (1980). *Sovremennaya stsenografiya. Nekotorye voprosy teorii i praktiki* [Modern scenography. Some questions of theory and practice]. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
- Chelombitko, G. (1985). Novye spektakli. Opera-balet «Viy» V. Gubarenko v Odesskom teatre opery i baleta [New performances. Opera-ballet “Viy” V. Gubarenko in the Odessa Opera and Ballet Theater]. *Sovetskiy balet*, 1, 21–24 [in Russian].
- Labinskyi, M. (Ed.). (2001). *Shevchenkivski laureaty 1962–2001 : entsyklopedychnyi dovidnyk* [Shevchenko Laureates 1962–2001: Encyclopedic Guide]. Kyiv: Krynysia [in Ukrainian].
- Yanas, L. (2001). Symfoniia obraziv Yevhena Lysyka [Symphony of Yevhen Lysyk's images]. *Teatralna besida*, 4.2(10), 12–13 [in Ukrainian].

© Дем'янчук А. Л., 2018

Стаття надійшла до редакції 10.02.2018

УДК 94: 329. 15] (477. 82) «1988 / 1991»

УЧАСТЬ НЕФОРМАЛЬНИХ СПІЛОК КУЛЬТУРИ У ФЕСТИВАЛЬНОМУ РУСІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПЕРІОДУ ПЕРЕБУДОВИ

Чура Василь Іванович,

<https://orcid.org/0000-0002-0464-0086>

доктор історичних наук, професор,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Львів, Україна

vschbox@ukr.net

Наукова розвідка простежує генезу самодіяльних спілок культури Волинської області УРСР у 1988–1991 рр. на тлі розгортання фестивального руху. У цей період у середовищі демократизаційних реформувань перебудови